

**แนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีม
ปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**Guideline on Enhancing the Competency of Community Participation in the Performance
Capacity Project by Sub-District Area Working Team in Nakhon Si Thammarat**

มรกต โกมลดิษฐ์
Morakot Komoldit

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
E-mail: morakot2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเปรียบเทียบตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน พื้นที่อาศัย และหาแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและการวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบที การทดสอบเอฟ และวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะฯ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (2) เปรียบเทียบเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน พื้นที่อาศัยแตกต่างกัน มีระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) แนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะฯ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด ส่งเสริมชุมชนร่วมคิดจัดทำงบประมาณและทรัพยากรเพื่อขับเคลื่อนแผนงานตอบสนองความต้องการชุมชน 2) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ส่งเสริมชุมชนร่วมจัดทำแผนให้สอดคล้องกับงบประมาณและเวลาสำหรับนำไปปฏิบัติ 3) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ส่งเสริมชุมชนร่วมใช้ภาวะผู้นำกำหนดกระบวนการปฏิบัติงานตามแผน และ 4) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ส่งเสริมชุมชนทำงานเป็นทีมเพื่อวางแผนการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ ปัญหาอุปสรรค และสรุปผลดังกล่าวเพื่อแจ้งชุมชน

คำสำคัญ : สมรรถนะ การมีส่วนร่วมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The purpose of this research is to study the level of 'Community Participation' competency in the Performance Enhancement Project by sub-district area working team in Nakhon Si Thammarat province by comparing the level of 'community participation' competency with the classifications of age, gender, educational level, current occupation, monthly income, and type of department within a residing area as well as a guideline on supporting 'Community Participation' competency of Performance Enhancement Project.

The methods used in this research are survey research and content analysis. The samplings in this research are stratified random sampling from 400 people. This research used a questionnaire. The Statistics used to analyze the data are frequency, percentage, mean, standard deviation, T-Test, F-Test (to test pairs of difference by Least-Significant Difference: LSD), using statistical package software.

The results of the research are (1) the participation level in the Performance Enhancement project in overall is in medium level. (2) The comparison of level of 'Community Participation' competency in the Performance Capacity project found that the differences in gender, age, educational level, monthly income, and type of department within a residing area resulted in a standard deviation of 0.05. (3) The guideline on Performance Enhancement of 'Community Participation' competency are:

1. Collaboration Competency: to support the community in finding budget and natural resources in order to drive a project that serves the community needs.
2. Participation of Problem Solving Planning: to support the community in making a plan according to the budget and time for performing.
3. Participation of Performance: to support the community in using leadership to set the process in order to take action as planned.
4. Participation of Follow-up and Evaluation: to support the community in working as a team for budget follow-up and evaluation planning including difficulties and announce a summarized result to the community.

Keywords: Competency, Community Participation, Sub-District Administrative Organization

Paper type: Research

1. บทนำ

การที่รัฐบาลมีนโยบายให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการขยายการเรียนรู้ ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาตอบสนองความต้องการพัฒนาชุมชนตามรูปแบบของตนเอง นั้น เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างครบวงจร (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2547, หน้า 5-154, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 40-54) การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ เป็นกลไกสำคัญ ประกอบด้วย "การเรียนรู้ การจัดการ การพัฒนา" นำไปสู่การค้นคว้าพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งที่ตนเองตระหนักถึงประโยชน์ คุณค่าและวิธีดำเนินการใน สิ่งที "มีอยู่ เป็นอยู่ ร้อย" เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและชุมชน ซึ่งที่กล่าวมานี้บ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการสืบทอดความรู้เหล่านั้นให้สูญหาย โดยการจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วย สิ่งสำคัญคือ การเรียนรู้ ประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งกลุ่มผู้ดำเนินการจัดการความรู้จะต้องมีอิสระและมั่นใจที่จะใช้ความรู้ ประสบการณ์ และการปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (นิพนธ์ มหพรหม, 2555, หน้า 1) อันเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกิดจากการนำศักยภาพ การเรียนรู้ ประสบการณ์ และการปฏิบัติจริงมาใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยสมรรถนะนี้ มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล กล่าวคือ เกิดจากความสัมพันธ์ของแรงจูงใจ (motives) คุณลักษณะ (traits) และการรับรู้ตนเอง (self-concept) ซึ่งเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่นำสู่ผลการปฏิบัติ (Spencer and Spencer, 1993, p. 11-13)

จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างเป็นระบบ โดย

การดำเนินโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อมุ่งที่จะใช้สมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนอันเกิดจากการนำศักยภาพการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมของตนเองสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อร่วมรับมือกับความท้าทายจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมทั้งจากภายในและต่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีความมุ่งหวังที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของ คนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็น "ชุมชนเข้มแข็งเพื่อ 3 อยู่" คือ อยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข และอยู่รอดปลอดภัย ซึ่งจะเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการสร้างการเรียนรู้ โดยชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการใช้ความรู้ ประสบการณ์มาร่วมฝึกและดำเนินการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ซึ่งแผนแม่บทนี้ต้องมีกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อตอบสนองการอยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข และอยู่รอดปลอดภัยอย่างน้อยร้อยละ 30 ดังพิจารณาจาก พ.ศ. 2547 มีการทดลองดำเนินการสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่ 3 ตำบล เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ตำบลบางจาก ตำบลมะม่วงสองต้น และตำบลท่าเรือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นดำเนินการโครงการสร้างชุมชนเข้มแข็งในรุ่นที่ 1 จำนวน 400 หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2548 ขยายพื้นที่ดำเนินการรุ่นที่ 2 จำนวน 600 หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2549 และเพิ่มอีกจำนวน 551 หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2550 รวมทั้งสิ้น 1,551 หมู่บ้าน (วิชม ทองสงค์ , 2551, หน้า 11-12) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้เป็นคณะกรรมการร่วมจัดประชุมเชิงปฏิบัติการตำบลและการจัดมหกรรมการจัดการความรู้ตามโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี 2555 พบว่า ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการดังกล่าวเพราะขาดการสนับสนุนจาก ผู้มีอำนาจสูงสุดที่เกี่ยวข้อง อันเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เกิดการจัดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนดังที่กล่าวมา ผลที่เกิดขึ้นจากการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานจากเหตุปัจจัยข้างต้นส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมคิดวางแผนแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติและติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในหลาย ๆ พื้นที่รวมถึงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ต้องหยุดชะงักไปด้วย ทั้งที่พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์และเป็นศูนย์กลางอำนาจด้วยเหตุนี้การดำเนินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงก่อให้เกิดความไม่คุ้มค่าในการใช้งบประมาณเพื่อขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจวิจัย “แนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้ชุมชนพยายามนำศักยภาพที่เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติที่มีอยู่ในตนเองเข้ามาร่วมคิด วางแผนแก้ไขปัญหา ปฏิบัติการและติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมร่วมกับเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ตนเองเพื่อไปสู่ความเข้มแข็ง อันเป็นแนวทางการดำเนินโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบลอยู่แล้วโดยไม่ยึดโยงกับงบประมาณที่จังหวัดจะดำเนินการจัดสรรให้ในการดำเนินการโครงการดังกล่าว ก็จะเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินโครงการดังกล่าวได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้บนแนวคิด “ชุมชนเข้มแข็งเพื่อ 3 อยู่” คืออยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข และอยู่รอดปลอดภัย อันจะนำไปสู่การลดการพึ่งพิง เพิ่มการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นกรณีศึกษาประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะ ทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน และพื้นที่อาศัย
3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเพื่อเป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎีสำหรับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะเกิดจากบุคคลได้ดึงสิ่งสำคัญที่สั่งสมและเรียนรู้เพิ่มเติมในตนเองออกมาผลักดันให้บุคคลนั้น ๆ สร้างผล การปฏิบัติงานบรรลุตามที่คาดหวัง ประกอบด้วย ความรู้ (knowledge) สิ่งที่คุณต้อง “รู้” เช่น ความรู้เรื่องกระบวนการทำแผนชุมชน ทักษะ (skill) สิ่งที่คุณต้อง “ทำ” เช่น สามารถทำแผนชุมชน และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (attributes) สิ่งที่คุณต้อง “เป็น” เช่น ชื่อสัตย์ กล้าตัดสินใจ (McClelland, 1973, p. 1-14) ซึ่ง Boyatzis (1982, p. 20-39) ได้แสดงมิติของสมรรถนะไว้เป็น 2 มิติ ได้แก่ (1) มิติที่เป็นประเภท (the types of competencies) หมายถึง ประเภทของสมรรถนะที่จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่คนเราจะแสดงออก เช่น สมรรถนะด้านการวางแผน จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การตั้งเป้าหมาย การประเมินความเสี่ยง หรือสมรรถนะด้านการมีอิทธิพลจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม เช่น การกระตุ้นให้กำลังใจ (2) มิติของระดับของแต่ละสมรรถนะ (the levels of each competency) ซึ่งสมรรถนะแต่ละระดับจะปรากฏในระดับที่แตกต่างกัน เช่น แรงจูงใจ (motives) จะปรากฏในระดับที่ไม่รู้สึกตัว (unconscious level) ในขณะที่การมีภาพลักษณ์ของตนเอง (self-image) อยู่ในระดับที่รู้สึกตัว (conscious level) และทักษะจะอยู่ในระดับที่เป็นพฤติกรรม (behavioral level) เช่น สมรรถนะในการวางแผน (planning competency) อาจเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ในระดับที่เป็นแรงจูงใจ สมรรถนะนี้อาจปรากฏเป็นความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ในระดับทักษะสมรรถนะนี้จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการระมัดระวัง ประสงค์ ระบุการกระทำที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ คนที่มีสมรรถนะนี้อยู่ในตัวเองจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงการบรรลุเป้าหมายบ่อยมากกว่าคนที่ไม่มีสมรรถนะนี้ การที่สมรรถนะมีระดับที่แตกต่างกันนี้จะมีผลต่อการที่คนผู้นั้นประยุกต์เอาสมรรถนะนี้ไปใช้งาน

3.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

หลักการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ (นภดล พินิจ, 2546, หน้า 82) ซึ่งการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนาประกอบด้วย การมีส่วนร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในพื้นที่ตนเอง การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (โกวิทย์ พวงงาม, 2545, หน้า 8) ซึ่งกรมอนามัย (2550) ได้กล่าวถึงการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่าควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น และครอบคลุม 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้าง

โอกาส ที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคม ได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีนี้คือ การเอื้อให้เกิดการพัฒนาพัฒนาการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและการวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากร เพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ และประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้าง การบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

3.3 แนวคิดสมรรถนะการมีส่วนร่วม ของชุมชน

จากแนวคิดและทฤษฎีสมรรถนะและแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนตาม 3.1 และ 3.2 ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์แนวคิดสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า เป็นลักษณะที่บุคคลเกิดแรงจูงใจ (motives) หรือความปรารถนาการมีภาพลักษณ์ของตัวเอง (self-image) จากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความต้องการบรรลุเป้าหมายภายใต้อิทธิพลจากขอบเขตความรู้และทักษะที่บุคคลนั้น ๆ สังเกตได้กับทั้งบริบทในช่วงขณะใดขณะหนึ่ง ซึ่งเป็นกลไกก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาเป้าหมายทั้งในเชิงนามธรรม อาทิ การเสนอแนะความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ และรูปธรรม เช่น การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล (Boyatzis, 1982, p. 20-39; McClelland, 1973, p. 1-14, กรมอนามัย, 2550, โกวิทย์ พวงงาม, 2545, หน้า 8, นกตล พินิจ, 2546, หน้า 82)

ซึ่งระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้นจะอยู่ในระดับที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่ พิจารณาได้จากการวัดสมรรถนะและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนดังนี้

3.3.1 การวัดสมรรถนะ

เทียน ทองแก้ว (2550, หน้า 8) กล่าวว่า การวัดสมรรถนะเป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างลำบาก จึงอาศัยวิธีการหรือใช้เครื่องมือบางชนิดเพื่อวัดสมรรถนะของบุคคล ดังนี้

(1) ประวัติการทำงานของคน จะทำให้รู้ข้อมูลการทำงานของบุคคลว่า มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

(2) ผลประเมินการปฏิบัติงาน (performance appraisal) ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน 2 ลักษณะ คือ

1. ผลการปฏิบัติที่เป็นผลงาน (task performance) เป็นการทำงานที่ได้เนื้องานแท้ ๆ

2. ผลงานการปฏิบัติที่ไม่ใช่เนื้องาน แต่เป็นบริบทของเนื้องาน (contextual performance) ได้แก่ ลักษณะพฤติกรรมของคนปฏิบัติงาน เช่น การมีน้ำใจ ความเสียสละการช่วยเหลือบุคคลอื่น

(3) ผลการสัมภาษณ์ (interview) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ อาจจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ กำหนดคำถามสัมภาษณ์ไว้แล้ว สัมภาษณ์ตามที่กำหนดประเด็นไว้กับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง คือ สอบถามตามสถานการณ์ คล้ายกับเป็นการพูดคุยกันธรรมดา ๆ แต่ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมคำถามไว้ใจ โดยใช้กระบวนการสนทนาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สบายใจ ให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด

(4) ศูนย์ประเมิน (assessment center) จะเป็นศูนย์รวมเทคนิคการวัดทางจิตวิทยาหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน รวมทั้งการสนทนากลุ่มแบบไม่มีหัวหน้ากลุ่มรวมอยู่ด้วย ในศูนย์นี้

(5) การประเมินรอบด้าน (360 degree feedback) เป็นการประเมินรอบด้าน ได้แก่ การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกค้า เพื่อตรวจสอบความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

การวัดสมรรถนะพอสรุปได้ว่าเป็นการประเมินความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ปรากฏให้เห็นเป็นพฤติกรรมต่อการทำกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุผล โดยอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย อาทิ ประเมินจากประวัติการทำงาน ผลการปฏิบัติงาน ผลการสัมภาษณ์ เทคนิคการวัดทางจิตวิทยา และการประเมินรอบด้าน เป็นต้น

3.3.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนดังนี้ (วรวิทย์ ธรรมกิตติภพ, 2550, หน้า 9-10)

(1) ระดับการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ การที่ไม่มีส่วนร่วมเลย การมีส่วนร่วมเพียงในนาม การมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมมาก และการมีส่วนร่วมในอุดมคติ

(2) ชนิดของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 9 ชนิด คือ

1. การบังคับร่วม ชุมชน เข้าร่วม เพราะการขู่หรือการบังคับ

2. การมีส่วนร่วม โดย การผลักดัน ชุมชนเข้าร่วมเพราะถูกผลักดันจาก ผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ

3. การมีส่วนร่วม โดย การมีเงื่อนไขหรือกลอุบาย ชุมชนเข้าร่วมเพราะถูกจูงใจให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมซึ่งไม่ได้เป็นกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาของตน

4. การพูดข้างเดียว เป็นการ สื่อสาร แบบข้างเดียว โดย ไม่ให้ ชุม ชน มี การเจรจาต่อรอง ซึ่ง มักดำเนินการผ่านสื่อมวลชน

5. การถามและการตัดสินใจของชุมชน ความคิดและข้อเสนอแนะ แต่ไม่ได้รับประกันว่าความคิดเห็นนั้นได้รับการพิจารณาในการวางแผนและการดำเนินโครงการ

6. การนำไปสู่ความสงบ ขอให้ชุมชน แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการวางแผน และการบริหารโครงการ แต่การตัดสินใจและการคงอยู่ยังคงเป็น สิทธิของผู้บริหารโครงการ

7. การจับมือกัน ชุม ชน เข้าร่วม ตั้งแต่การกำหนดโครงการ และการดำเนินโครงการ โดยปัญหา และประเด็นต่าง ๆ จะได้รับการแก้ไขด้วยการเจรจาต่อรองและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี

8. เสียงชุมชน ความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะของชุมชนมีน้ำหนักต่อการระดมความคิดเห็น ชุมชน สามารถกำหนดและประเมินผลโครงการได้

9. เสียงชุมชน คือ กฎหมาย ถ้าชุมชนมีความเข้มแข็งก็สามารถตัดสินใจในโครงการด้วยตนเอง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน พอสรุปได้ว่า พิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่ไม่มีส่วนร่วมเลยจนถึงการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในอุดมคติ โดยอยู่ภายใต้ความ เต็มใจ เงื่อนไข โอกาส ผลที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของชุมชนจากชนิดของการมีส่วนร่วมจากการบังคับจนถึงชนิดการเข้าร่วมที่เป็นเสียงชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปการวัดสมรรถนะการมีส่วนร่วมว่าเป็นการประเมินความเต็มใจหรือเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยสนับสนุนหรืออุปสรรคต่อการเข้าร่วมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการทำงานใด ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่สั่งสมจากประสบการณ์การทำงานในอดีต ซึ่งอาจนำไปสู่ผลสำเร็จที่ต้องการบรรลุ

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภริณี ลิ้มภรณ์ (2554, (3)-(4)) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ: กรณีศึกษาชุมชนมาบลาด อ. เมือง จ.ระยอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับของการมี ส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นระดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.95 รองลงมาคือการมี ส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ย 2.59 ซึ่งใกล้เคียงกับ การมีส่วนร่วมในการให้อำนาจประชาชนมีค่าเฉลี่ย 2.58 และ ระดับการมีส่วนร่วม ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในระดับการหารือและการมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.53 แต่อย่างไรก็ตามทุกระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการแปลความหมายว่าอยู่ในระดับที่ดีทุกรายการ ส่วน ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ความไว้วางใจต่อหน่วยงาน หรือบุคลากรที่จัดการมีส่วนร่วมและ

การตระหนักต่อปัญหาตามลำดับ โดยสมการทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 60

สุจิตา ม่วงเพชร (2553, ง) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง ใน ส่วนของด้านร่วมตัดสินใจและด้านร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับน้อย (2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบางรักน้อย จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และตำแหน่งในชุมชน ผลการศึกษา พบว่า อายุ อาชีพ สถานภาพ และตำแหน่งในชุมชน ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ส่วนในด้านเพศ และระดับ การศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน (3) ปัจจัยด้านสังคมกับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

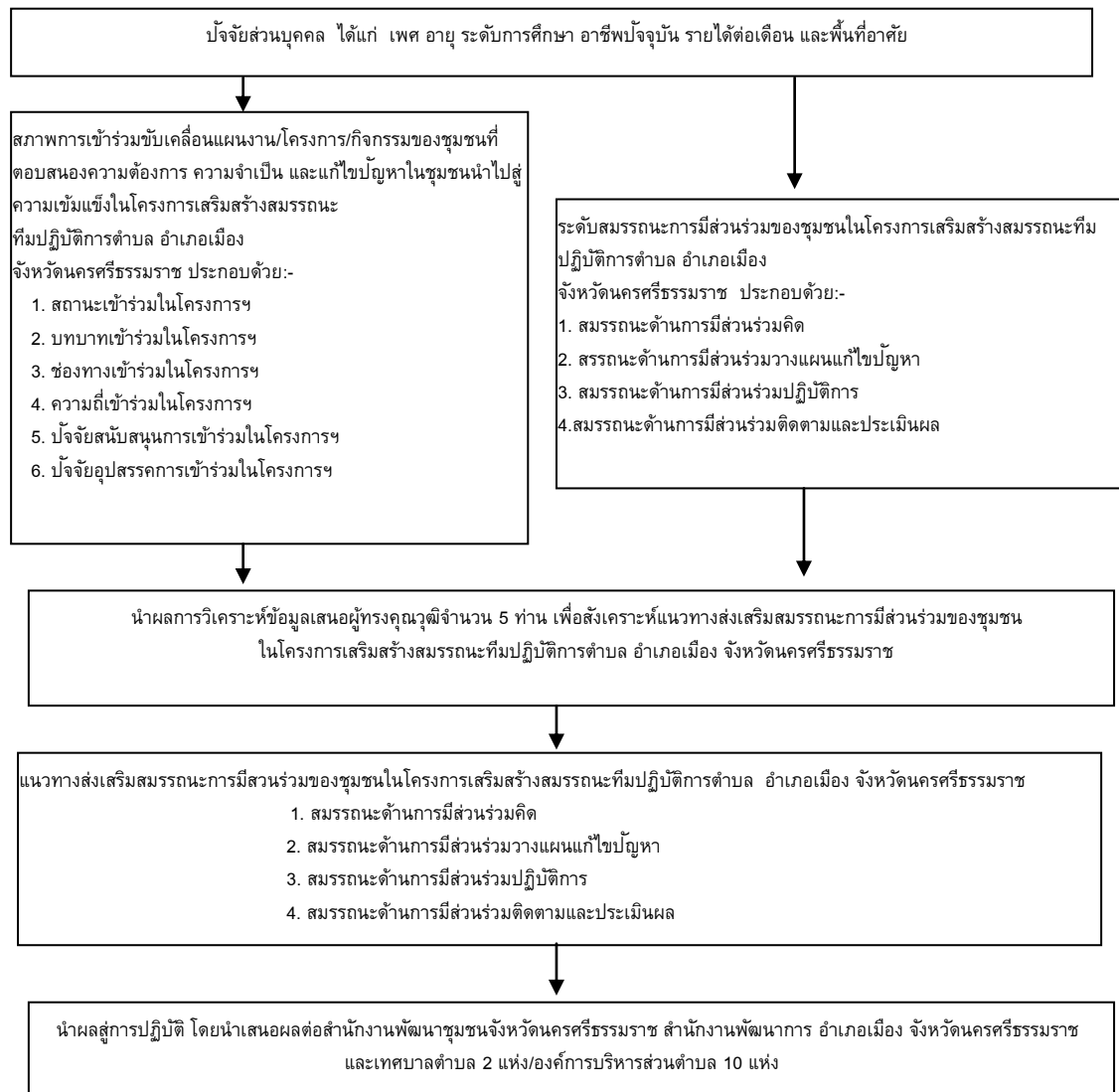
สุชาดา จักรพิสูทธิ์ (2547, หน้า 18-23) ได้ศึกษาเรื่อง ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคมองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิหน้าที่ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจวางแผนการร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบใน ผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ (2) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชน เป็นเครื่องชี้แนะตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

อดิสรณ์ ชัดสีโส (2551, ง) ได้ทำการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอ เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า (1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการจัดทำแผนการรวบรวมข้อมูลและ ปัญหาสำคัญ การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนา การกำหนด จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และร่วมตรวจสอบ กระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน(2) การมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ กิจกรรม เสนอปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น การทำประชาคม มีส่วนร่วมในการใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก มองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ และตนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (3) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนา

ท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ (4) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานขอความร่วมมือ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ระดับอำเภอ และจังหวัด ปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านชาวไทยภูเขา ขาดข้อมูลที่ทันสมัย ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาเร่งรีบ และบางส่วนมีความเห็นว่า ขาดการคำนึงถึงปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และ
วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร

จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 65,445 คน (สำนักงานพัฒนาการอำเภอเมือง, 2556) ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบล จำนวน 2 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 10 แห่ง ที่ขึ้นตรงต่อพัฒนาการอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 โดยรวมเจ้าหน้าที่ตามโครงสร้าง “โครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” คือนักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเกษตร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุข

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรตาม 4.1.1 นำมาหาขนาดตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.95 โดยใช้สูตรของ Yamane (1973, p. 125) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 398 คน ผู้วิจัยจึงได้ปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad \text{แทนค่า } n = \frac{65,445}{1 + 65,445(0.05)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่ม
ตัวอย่างกำหนดให้ร้อยละ 5
หรือเท่ากับ 0.05

หลังจากนั้นจึงใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ที่ชุมชนอาศัย โดยแต่ละพื้นที่หักกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ออก 3 ตำแหน่งก่อน แล้วจึงนำจำนวนที่เหลือซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนมาคำนวณ โดยใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนในแต่ละพื้นที่อาศัย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างประชาชน จำนวน 364 คน กลุ่มตัวอย่างนักพัฒนาชุมชน จำนวน 12 คน กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานเกษตร จำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสาธารณสุข จำนวน 12 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน หลังจากนั้นจึงนำไปทดสอบ (pre-test) กับประชาชนที่อาศัยในอำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 ราย และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1974, p. 161) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 0.96

4.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2556 (รวม 2 เดือน) โดยขอความร่วมมือจากบุคลากรหน่วยงานเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งขึ้นตรงต่อพัฒนาการอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช แจก-เก็บแบบสอบถาม ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 400 ฉบับ และมีความสมบูรณ์สามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทุกฉบับ

4.3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ช่วงเวลาต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2557 เพื่อนำแบบสอบถามแนวทางส่งเสริมฯ ที่ระบุผลวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตามข้อ 4.3.1 ที่แสดง (1) สภาพการเข้าร่วมขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของชุมชนฯ และ (2) ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติและการสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลางลงมาทุกข้อ ทุกด้านและทุกลำดับ มอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณาหาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และหลังจากนั้นประมาณ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปติดตามความก้าวหน้าในการพิจารณาหาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะฯ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน และติดตามสอบถามความก้าวหน้าด้วยตนเอง จำนวน 1 ท่าน ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลดังกล่าวนี้กลับด้วยตนเอง เมื่อช่วงเวลาดิ้นสุดเดือนมกราคม พ.ศ. 2557

4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา สอดคล้องตามลักษณะข้อมูลดังนี้

4.4.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล, สภาพการเข้าร่วมขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของชุมชนที่ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และแก้ไขปัญหาในชุมชนนำไปสู่ความเข้มแข็งในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยการคำนวณค่าร้อยละความถี่

4.4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติ การตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านการมี

ส่วนร่วมคิดสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด (Least-significant distance: LSD)

4.4.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมสมรรถนะ การมีส่วนร่วมของตนเองเพื่อขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และแก้ไขปัญหาในชุมชน เพื่อให้เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อเพิ่มสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากขึ้น จำแนกเป็น สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นจึงสรุปเรียงตามลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาจากความถี่และร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

4.4.4 ผู้วิจัยนำผลที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้พิจารณาหาแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามข้อ 4.3.2 มาสังเคราะห์เพื่อสรุปแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการดังกล่าวในแต่ละด้านโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เกณฑ์คะแนนที่ใช้ในการกำหนดช่วงระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตามแบบของ Best (1997, p. 190) ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง มาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

5.1 จากการศึกษาสภาพการเข้าร่วมขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของชุมชนตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และแก้ไขปัญหาในชุมชนนำไปสู่ความเข้มแข็ง พบว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในฐานะประชาชนที่อาศัยในชุมชน โดยแสดงบทบาทคอยประสานงานและอำนวยความสะดวก ผ่านการใช้ช่องทาง การเข้าร่วมประชุม โดย

เข้าร่วมทุกแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่ต้องการช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ขณะเดียวกัน พบว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ เวลาในการดำเนินกิจกรรมส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ และวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน

5.2 จากการศึกษาระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกเป็น สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ดังแสดงผลการวิจัยตามตารางที่ 1 และอภิปรายผลภาพรวมและรายด้านตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน

สมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชน ในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ สมรรถนะ
ด้านการมีส่วนร่วมคิด	3.27	0.85	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไข ปัญหา	3.18	0.90	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	3.26	0.89	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและ ประเมินผล	3.17	0.92	ปานกลาง
รวม	3.22	0.83	ปานกลาง

ที่มา: จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS

5.2.1 ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะทีมปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลการวิจัยนี้พบว่า ชุมชนใช้ศักยภาพ การเรียนรู้ และความเป็นผู้นำของตนเอง เข้าไปมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ร่วมค้นหาสาเหตุแห่งปัญหาและความต้องการทั้งส่วนตนและส่วนรวม การพิจารณาหาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการทั้งส่วนตนและส่วนรวม การร่วมจัดทำใช้ไปและติดตาม ประเมินผล ซึ่งงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการทั้งส่วนตนและส่วนรวม ตลอดจนการร่วมลดความขัดแย้งที่เกิดจากการร่วมปฏิบัติงานยังไม่มากนัก สอดคล้องกับแนวคิดของ Boyatzis (1982, p. 20-39) ที่กล่าวถึงสมรรถนะระดับทักษะว่า หมายถึง ระดับสมรรถนะที่แสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น คนที่มีทักษะด้านการวางแผน จะสามารถบรรลุรายละเอียดของขั้นตอนในการวางแผน และทักษะด้านนี้คนก็สามารถนำเอาไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้หลายสถานการณ์

นอกจากนี้เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่งานวิจัยครั้งนี้ยังไม่ประชาสัมพันธ์แผนงานฯ ที่จะแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึง รวมถึงยังเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นจากชุมชน ไม่ทั่วถึงและกว้างขวาง และยังมีข้อจำกัดหลายประการทั้งที่มาจากชุมชน และกระบวนการบริหารจัดการของหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ ประชาชนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการ จะไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าร่วมโครงการ จึงส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อการนำแผนงานฯ ไปสู่การวางแผนการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ดังนั้นบางแผนงานฯ จึงไม่สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการชุมชนได้อย่างตรงเป้าหมาย ซึ่งขัดแย้งกับปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 138-139) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

5.2.2 ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ ด้านการมีส่วนร่วมคิดอยู่ในระดับปานกลางและเป็นลำดับแรก โดยผลการวิจัยนี้พบว่า โอกาสที่ชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมคิดจัดทำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ ที่ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และแก้ไขปัญหาของชุมชนมีไม่มากนัก อีกทั้งยังพบว่า ชุมชนโดยส่วนน้อยมีส่วนร่วมคิดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเองในชุมชน มีส่วนร่วมคิดให้จัดเวทีประชาคมทางด้านการเกษตร มีส่วนร่วมคิดโครงการทำฝายกันน้ำเพื่อกักเก็บน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งสะท้อนการนำสมรรถนะมาใช้ได้ไม่เต็มที่ ดังที่Nagelsmith (1995, p. 61) กล่าวถึงสมรรถนะไว้ว่าเป็นความสามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีทักษะ ความรู้ ค่านิยม ความคิด และเจตคติเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับสมรรถนะ และผลวิจัยยังพบอีกว่าการใช้งบประมาณ ยังไม่โปร่งใส ไม่เกิดผลลัพธ์ตามที่ชุมชนคาดหวัง ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแผนงานฯ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการทั้งส่วนตัวและส่วนรวมอีกด้วย ขณะที่ชุมชนเองยังต้องการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเลือกหรือปฏิเสธแผนงานฯ ที่ส่งผลกระทบในเชิงบวกหรือเชิงลบให้มากขึ้น เพื่อจะได้ลดแผนงานฯ ที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากชุมชนให้น้อยลง ดังนั้นจึงแตกต่างกับที่กรมอนามัย (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน หรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

5.2.3 ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลางและเป็นลำดับที่สอง โดยผลการวิจัยนี้พบว่า การที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการลดความขัดแย้งที่เกิดจากการร่วมปฏิบัติงานตามขั้นตอน วิธีการ ในการขับเคลื่อนแผนงานฯ ยังมีไม่มากนัก และบางแผนงานฯ นอกจากต้องใช้ความพยายามดำเนินการมากเกินไปแล้ว ยังถูกจำกัดขอบเขตจากผู้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอีกด้วย แม้ว่าชุมชนยังต้องการให้ชุมชนเองมีพฤติกรรมแสดงออกที่เป็นแบบอย่างที่สามารถกระตุ้นสร้างความน่าเชื่อถือให้ชุมชนยอมรับปฏิบัติตามเพื่อขับเคลื่อนแผนงานฯ เพิ่มมากขึ้น เพราะพฤติกรรมดังกล่าวชี้ให้เห็นความต้องการนำศักยภาพของคนในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และเป็นการฝึกทักษะการเป็นผู้นำ กล่าวแสดงออกในพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งผลการวิจัยยังพบว่า ชุมชนโดยส่วนน้อยมีส่วนร่วมตรวจสอบสุขภาพของคนในชุมชน มีส่วนร่วมชักชวนชาวบ้านมาร่วมสร้างฝายกันน้ำ ซึ่งสะท้อนการนำสมรรถนะมาใช้ได้ไม่เต็มศักยภาพ จึงแตกต่างกับที่McClelland (1973, p. 68) กล่าวถึงสมรรถนะว่าเป็นความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และคุณลักษณะ (attributes) ที่จำเป็นในการปฏิบัติ งานใดงานหนึ่ง (job roles) ให้ประสบความสำเร็จและมีความโดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในเชิงพฤติกรรมมากกว่าเพื่อนร่วมงานในสถานการณ์ที่หลากหลายและมีผลงานดีกว่าคนอื่น ซึ่งลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว จะเป็นปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสำหรับร่วมขับเคลื่อนแผนงานฯ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนไปสู่ความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับภริณี ลิ้มภรณ์ (2554, (3)-(4)) พบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นระดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 2.95 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ย 2.59 ซึ่งใกล้เคียงกับ การมีส่วนร่วมในการให้อำนาจประชาชนมีค่าเฉลี่ย 2.58 และ ระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในระดับการหารือและการมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.53

5.2.4 ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและเป็นลำดับที่สาม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุจิตา ม่วงเพชร (2553, ง) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวมจะอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยนี้พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกตัวแทนเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดทำแผนงานฯ อีกทั้งมีส่วนร่วมกำหนดระยะเวลาการนำ แผนงานฯ ไปปฏิบัติในชุมชนมีไม่มากนัก โดยสะท้อนการนำสมรรถนะมาใช้ไม่เต็มที่ อีกทั้งผลวิจัยยังพบว่าชุมชนโดยส่วนน้อยมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหสุขภาพของคนในชุมชน มีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ใน ฤดูแล้ง โดยวางแผนสร้างฝายกันน้ำ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547, หน้า 18 – 23)

กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจวางแผน การร่วมปฏิบัติและ การรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ ดังนั้นจึงทำให้เวลาในการดำเนินกิจกรรมส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพและวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของชุมชน อีกทั้งบางแผนงานฯ ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ชุมชนยังต้องการมีส่วนร่วม วางแผนการใช้งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน การมีส่วนร่วมพิจารณาคัดเลือกตัวแทนเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดทำแผนงาน และการมีส่วนร่วมกำหนดหรือปรับเปลี่ยนแผนงาน เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวังให้มากขึ้น

5.2.5 ระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนฯ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางและเป็นลำดับสุดท้าย โดยผลการวิจัยนี้พบว่าโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในการนำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ไปใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้บรรลุตามที่ชุมชนคาดหวังยังมีไม่มากนัก ส่งผลให้ชุมชนสะท้อนว่าเป็นการใช้งบประมาณไม่โปร่งใส ไม่เกิดผลลัพธ์ตามที่ชุมชนคาดหวัง และเป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมของชุมชนในการขับเคลื่อนแผนงานฯ เพื่อแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชนประการหนึ่ง นอกจากนี้ชุมชนยังต้องการเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการติดตามและประเมินผลทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสะท้อนการนำสมรรถนะมาใช้ได้ไม่เต็มศักยภาพอีกทั้งผลวิจัยยังพบว่า ชุมชนโดยส่วนน้อยมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการควบคุมโรคระบาดในพื้นที่ เช่น โรคไข้เลือดออก วัณโรค โรงเรียนปลอดลูกน้ำยุงลาย มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการทำโครงการฝายกั้นน้ำช่วยให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ทำการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ อติสรณ์ ขัดสีโส (2551, ง) กล่าวว่าประชาชนในเขตอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น

5.3 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะที่มปฏิบัติตำบลอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน และพื้นที่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอภิปรายผลตามลำดับ ดังแสดงผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีระดับสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะที่มปฏิบัติตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

สมรรถนะ การมีส่วนร่วม ของชุมชน	เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล					
	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	อาชีพ ปัจจุบัน	รายได้ ต่อเดือน	พื้นที่ อาศัย
	(t)	(F)	(F)	(F)	(F)	(F)
ด้านการมีส่วนร่วมคิด	2.11*	1.31	5.80*	0.48	1.53	9.82*
ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน	1.45	1.54	9.25*	1.07	2.31*	6.60*
ด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา	2.84*	2.09*	14.24*	0.42	1.62	6.53*
ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล	1.62	1.89*	8.51*	0.63	2.15*	7.35*
ภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน	2.12*	1.70	10.29*	0.58	1.99	8.31*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3.1 เพศ พบว่า ระดับสมรรถนะ การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการมีส่วนร่วมคิดและด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการของเพศชายสูงกว่า เพศหญิง โดยเพศชายจะคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาชุมชน และร่วมปฏิบัติในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายในและภายนอกชุมชนมาขับเคลื่อนแผนงานฯ ซึ่งขัดแย้งกับสุจิตา ม่วงเพชร (2553, ง) พบว่า เพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

5.3.2 อายุ พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการของประชาชนในชุมชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี สูงกว่าประชาชนในชุมชนที่มีอายุระหว่าง 31-35, 36-40, 41-45 ปี และอายุ 46-50 กับ 20-25 ปี สูงกว่า อายุระหว่าง 31-35, 36-40 ปี ขณะที่อายุ 26-30 สูงกว่าอายุระหว่าง 31-35 ปี ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอายุมากกว่าจะมีโอกาสใช้สมรรถนะที่สั่งสมจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต การแก้ไขปัญหามากกว่ามาใช้ประยุกต์การขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้ตอบสนองความต้องการได้เต็มที่ ขณะที่ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่าเป็นวัยที่ยังอาศัยอยู่ใน

พื้นที่จึงมีโอกาสแสดงออกซึ่งสมรรถนะในการเข้าร่วมลดความขัดแย้ง การปฏิบัติงานและช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเข้าร่วมขับเคลื่อนแผนงานฯ มากกว่า

สำหรับระดับสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีระดับสมรรถนะด้านนี้สูงกว่าประชาชนในชุมชนที่มีอายุระหว่าง 31-35, 36-40, 51-55 ปี และอายุ 56-60, 26-30 และ 20-25 ปี สูงกว่าอายุระหว่าง 31-35, 51-55 ปี ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอายุสูงกว่าจะมีโอกาสเข้าร่วมสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการติดตามประเมินผลทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาหารือ กำหนดวิธีการวางแผนในการติดตามประเมินผล การขับเคลื่อนแผนงานฯ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะด้านนี้ ขณะที่ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่าจะมีโอกาสแสดงสมรรถนะด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามการนำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ไปใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ ว่าบรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง และติดตามประเมินผลปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะดำเนินงานสูงกว่า

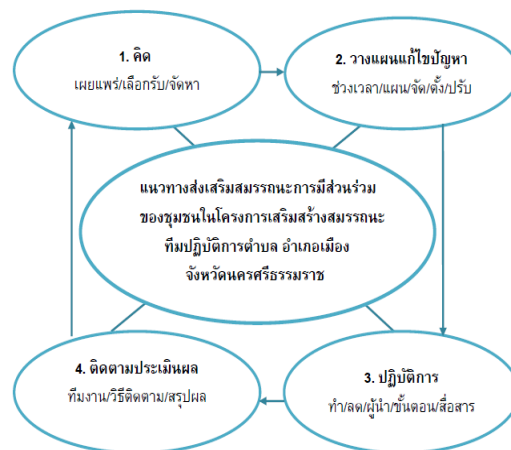
5.3.3 ระดับการศึกษา พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรี จะมีระดับสมรรถนะ ในแต่ละด้านสูงกว่าประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากสามารถแสดงออกซึ่งสมรรถนะของตนเองในการเข้าร่วมนำเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น และปัญหาของชุมชนต่อผู้รับผิดชอบแผนงานฯ มีส่วนร่วมในการกำหนดหรือปรับนโยบาย แผนงานฯ มีส่วนร่วมในการสื่อสารเผยแพร่ แผนงานฯ ที่ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นและแก้ไขปัญหาชุมชน โดยให้ชุมชน ภาคีเครือข่าย รับรู้ เข้าใจทั่วกัน และมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ กำหนดวิธีการวางแผนในการติดตามและประเมินผล การขับเคลื่อนแผนงานฯ สูงกว่า

5.3.4 รายได้ต่อเดือน พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของประชาชนในชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป จะสูงกว่าประชาชนในชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000, 5000-10,000, 10,001-15,000, 15,001-20,000 และ 20,001-25,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากแสดงออกซึ่งสมรรถนะดังกล่าวด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาการนำแผนงานฯ ไปปฏิบัติในชุมชน และมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ กำหนดวิธีการ วางแผนในการติดตามและประเมินผล การขับเคลื่อนแผนงานฯ สูงกว่า

5.3.5 พื้นที่อาศัย พบว่า ระดับสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของประชาชนในชุมชนที่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาล

ตำบลท่าจี้ มีโอกาสที่จะแสดงสมรรถนะด้วย การเข้าไปมีส่วนร่วมนำเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความต้องการ ความจำเป็น และปัญหาของชุมชนต่อผู้รับผิดชอบแผนงานฯ มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง มีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานตามแผนงานฯ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ที่ชุมชนคาดหวัง และมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในขณะขับเคลื่อนแผนงานฯ สูงกว่าประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย, มะม่วงสองต้น, ท่าไร่, ท่าซัก, ปากนคร, ท่าเรือ, กำแพงเซา, นาเคียน, ไชยมนตรี, บางจาก และเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ

5.4 แนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชน ในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะที่ปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเสริมสร้างสมรรถนะที่ปฏิบัติการตำบล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.4.1 สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด พบว่า เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรจัดช่องทางทางประชาสัมพันธ์ ข่าวสารการขับเคลื่อนทุกแผนงานฯ ให้ทั่วถึง เพื่อให้ชุมชนทุกกลุ่มร่วม รับฟังพร้อมนำเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาคือครอบคลุมหลากหลายอย่างต่อเนื่อง ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาเลือกหรือปฏิเสธแผนงานฯ ที่ส่งผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบกับชุมชน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิดในการจัดทำงบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนแผนงานฯ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ตรงความคาดหวัง สอดคล้องกับชัยฤทธิ์ บุญญาภา (2546, หน้า 16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการที่บุคคล กลุ่มบุคคลพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ การควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงทางเศรษฐกิจ

และสังคม บุคคล กลุ่มบุคคลนั้นร่วมกันคิดค้นหาสาเหตุของปัญหา และมีความเห็นพ้องต้องกันในการที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหของตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่วางไว้

5.4.2 สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญห พบว่า เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดระยะเวลาในการนำแผนงานฯ ไปสู่การปฏิบัติในชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน และ ไม่ส่งผลกระทบกับการประกอบอาชีพ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของแผนงานฯ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาคัดเลือกตัวแทน เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการจัดทำแผนงานฯ และควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดหรือปรับนโยบาย/โครงการ/กิจกรรม เพื่อการขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้สามารถแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น อันเป็นการชี้ให้เห็นการบรรลุความคาดหวังของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพัชรีย์ สิโรต (2546, หน้า 2) สรุปว่า การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้โอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

5.4.3 สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ พบว่า เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานฯ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาของชุมชน ควรส่งเสริมให้ชุมชนร่วมลดความขัดแย้ง ที่เกิดจากการร่วมปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ ในการขับเคลื่อนแผนงานฯ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่สามารถกระตุ้นและสร้างความน่าเชื่อถือให้ชุมชนยอมรับ พร้อมทั้งจะปฏิบัติตาม อันเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ชุมชนนำศักยภาพของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และเป็นการฝึกทักษะการเป็นผู้นำ กล้าแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานตามแผนงานฯ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายในและภายนอกชุมชนมาประยุกต์ใช้ในขณะปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสื่อสาร เผยแพร่ แผนงานฯ ที่ตอบสนองความต้องการ ความจำเป็น และแก้ไขปัญหาชุมชนให้ชุมชนภาคีเครือข่าย รับรู้และเข้าใจโดยทั่วกัน สอดคล้องกับ อรรถชัย กักผล (2546, หน้า 2) การมีส่วนร่วมคือกระบวนการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสได้แสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และ

ความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเข้าร่วมกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้เรียนรู้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

5.4.4 สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล พบว่า เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยแต่งตั้งบุคคลภายนอกและคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบเป็นกรรมการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งร่วมกำหนดตัวแทนทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการขับเคลื่อนแผนงานฯ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เช่น การนำงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ไปใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการวางแผนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ทั้งในระหว่างและหลังดำเนินงานตามแผนงานฯ เสร็จสิ้นแล้ว เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป ถึงผลลัพธ์ที่เป็นข้อดีข้อเสีย จากการขับเคลื่อนแผนงานฯ ทุกครั้ง เพื่อนำไปใช้แก้ไขปรับปรุงครั้งต่อไป ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับข้อเสนอของสุดใจ ศรีระกั้ง (2553, ก-ข) ที่ว่าต้องจัดอบรมวิชาการเพื่อให้มีความรู้ในหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้ง และ สอดคล้องกับโกวิทย์ พวงงาม (2545, หน้า 8) กล่าวว่า ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วประชาชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดีได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรม อย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะลำบาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ส่งเสริมสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมคิด โดยให้ร่วมค้นหาสาเหตุ ความต้องการ ความจำเป็น และปัญหาของชุมชน ตลอดจนเลือกหรือปฏิเสธแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่ส่งผลกระทบใน เชิงบวกหรือเชิงลบกับชุมชน และร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ ที่ตอบสนองและแก้ไขปัญหาของชุมชน

6.1.2 ส่งเสริมสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมวางแผนแก้ไขปัญห โดยให้คัดเลือกและแต่งตั้งกรรมการเพื่อจัดทำและกำหนดระยะเวลาการนำแผนงานฯ ไปปฏิบัติในชุมชน และวางแผนการใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง

6.1.3 ส่งเสริมสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ โดยให้แสดงออกซึ่งพฤติกรรม ที่เป็นแบบอย่างที่สามารถกระตุ้น สร้างความน่าเชื่อถือให้ชุมชนยอมรับและปฏิบัติตาม ตลอดจนกำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ /กิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง และให้มีส่วนร่วมในการลดความขัดแย้ง ที่เกิดจากการร่วมปฏิบัติงานตามขั้นตอน วิธีการ ในการขับเคลื่อนแผนงานฯ

6.1.4 ส่งเสริมสมรรถนะด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล โดยให้มีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล สรุปผล และการนำงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไปใช้ขับเคลื่อนแผนงานฯ ให้บรรลุเป้าหมายที่ชุมชนคาดหวัง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

6.2.1 ควรศึกษาระดับสมรรถนะ การมีส่วนร่วมของชุมชนหลังการนำแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการฯ ไปปฏิบัติและเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้

6.2.2 ควรศึกษาโดยการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการนำแนวทางส่งเสริมสมรรถนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินแผนงานฯ ว่าส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างไร โดยศึกษาทั้งมิติทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

6.2.3 ควรศึกษารูปแบบตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินแผนงานฯ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบและสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วย การสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่จุติประกายแก่ผู้วิจัย อาทิ นายวิชม ทองสงค์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช, นักพัฒนาชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา การะกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนายกเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้อาศัยในพื้นที่การวิจัย ทั้ง 12 แห่ง ที่อนุเคราะห์ประสานการจัดเก็บและตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บิดา และมอบให้แก่มารดาตลอดจนพี่น้อง ครอบครัว อาจารย์ ผู้มีพระคุณ และประชาชนในพื้นที่การวิจัยครั้งนี้

8. เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2550). โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนากระบวนการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานภารกิจกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก <http://psdg.anamai.moph.go.th/news/cpadmin/km/files/chapter2.doc>.

โกวิทย์ พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. เอกสารการบรรยายหลักสูตรการอบรม สารวัตรสืบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล.

ชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลทาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี. ภาคนิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เทียน ทองแก้ว. (2550). สมรรถนะ: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2547). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (แผน 1-9) กับการแก้ปัญหาสังคม และการสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นภดล พินิจ. (2546). การมีส่วนร่วมของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน(อปพ.) ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่: ศึกษากรณีอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. ภาคนิพนธ์ การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นิรชา มหาพรหม, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2555). การจัดการความรู้กองทุนชุมชนและธุรกิจชุมชนของหมู่บ้านจากรุงอำเภอแกลง จังหวัดระยอง. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก <http://www.codi.or.th/downloads/Research/Research13.pdf>.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พัชรีย์ สีโรส. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภริณี สักการณ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตควบคุมมลพิษ:กรณีศึกษาชุมชนบางซูด อ.เมือง จ.ระยอง. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรทยา ธรรมกิตติภพ. (2550). กระบวนการเรียนรู้ชุมชนแบบมีส่วนร่วม: มุมมองการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ. วารสารพัฒนาชุมชน, 46(2), 8-12.

วิชม ทองสงค์. (2551). เอกสารคำบรรยายมอบแนวทางการดำเนินงานแก่คุณอำนวยตำบล 1,000 คน ตามโครงการโรงเรียนเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานในหน้าที่คุณอำนวยตำบล วันศุกร์ที่ 30 พฤษภาคม 2551 ณ โรงแรมทวินโลตัส อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554): สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน. ในรายงานสรุปผลการประชุมประจำปี 2549 (หน้า 40-54). กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักงานพัฒนาการอำเภอเมือง. (2556). รายงานจำนวนประชากรข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556. นครศรีธรรมราช: ผู้แต่ง.
- สุจิตา ม่วงเพชร. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ. (2547). การศึกษาทางเลือกของชุมชน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27(4), 18-23.
- สุดใจ ศรีระกั้ง. (2553). สมรรถนะของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลชะ อำเภอบางบาล จังหวัดนนทบุรี. รายงานการศึกษานิเทศก์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรรถัย กักผล. (2546). การปกครองท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Best, John W. (1997). **Research in Education**. Englewood Cliffs. 3rd ed. NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Boyatzis, R. E. (1982). **The Competent Manager: A model for effective performance**. New York: McGraw-Hill.
- Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper and Row, Publishers.
- McClelland, D.C. (1973). Testing for Competence rather than for Intelligence. **American Psychologist**, 17(7), 57-83.
- Nagelsmith, L. (1995). Competency : An evolving concept. **Journal of Continuing Education In Nursing**, 26(6), 245-248.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). **Competence at work : Models for superior performance**. New York: John Wiley & Sons.
- Yamane T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.